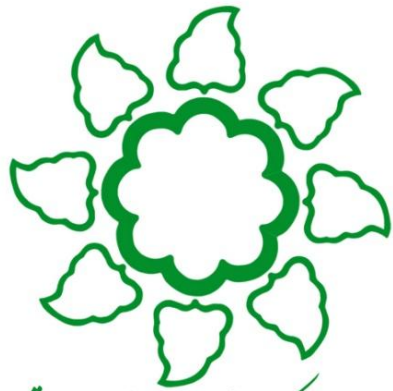
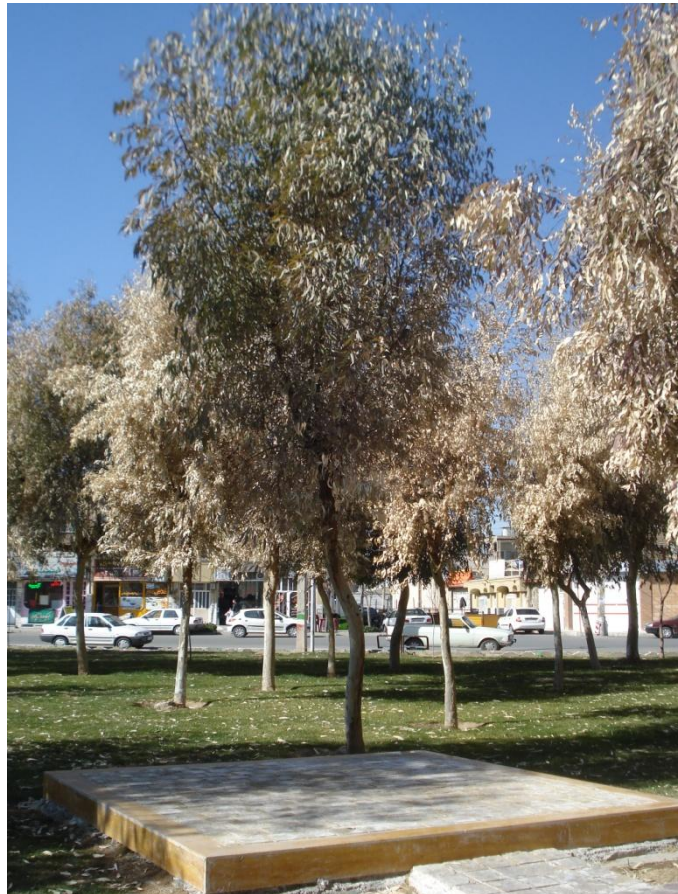

بسمه تعالی

سازمان پارک ها و فضاهای سبز شهرداری قم

دستورالعمل هرس درختان و درختچه های آسیب دیده از سرما

زمستان ۱۳۹۵

مقدمه:

هرس و پیرایش درختان از کارهایی است که به دلایل مختلف بر روی درختان و درختچه های فضای سبز صورت می گیرد. در زمستان های سرد که در برخی از روزهای آن دمای هوا پایینتر از آستانه تحمل دمایی برخی از گونه های گیاهی قرار می گیرد، این گیاهان دچار خسارت سرمازدگی و یخ زدگی می شوند. در چنین شرایطی به ناچار باید نوعی هرس و پیرایش در نظر گرفت که علاوه بر کاهش خسارت به درختان و درختچه ها بحث زیبایی و فرم این گیاهان نیز تا حدود زیادی حفظ گردد. اما قبل از انجام اینکار لازم است در خصوص گیاهان مورد نظر درجه بندی خسارت در نظر گرفته شود.

درختان و درختچه های هدف:

در میان گونه های درختی و درختچه ای موجود در شهر قم، درختان اکالیپتوس و آکاسیا و درختچه های شیشه شور و خرزهره در اثر سرمازدگی چند روزه دچار خسارت بیشتری نسبت به سایر گونه های گیاهی فضای سبز شده است. این گونه ها به علت داشتن درصد بیشتر آب در بافت چوبی خود نسبت به گونه های دیگر بیشتر در معرض خسارت سرمازدگی هستند. بنابراین هدف از این دستورالعمل هرس شاخه های و بافت گیاهی این چهار گونه می باشد.

نکته ۱: در هرس گیاهان مذکور این نکته حائز اهمیت می باشد که اگر در یک ردیف کاشت یا بوستان تعداد گیاهان خسارت خورده (سرمازده) در تعداد کم باشد لازم است تا هرس این گیاهان به مانند گیاهان خسارت نخورده (سبز) انجام گردد تا حفظ فرم متحدالشکل ایجاد گردد.

نکته ۲: درختان و درختچه های جنگلی و حاشیه کمربندی به دلیل خسارت شدید سرمازدگی در این نوع هرس قرار نمی گیرند.

گونه های گیاهی موجود که در اثر سرمای شدید دچار خسارت شده اند به سه شکل دیده می شوند.

۱- **خسارت شدید:** بافت چوبی گیاه کاملاً از بین رفته، تقریباً تمامی برگ های گیاه زرد شده و در صورت رشد مجدد، جوانه های جدید بصورت پاجوش نمایان می شوند.

۲- **خسارت متوسط:** بافت چوبی کاملاً از بین نرفته، گیاه دارای برگ سبز و برگ زرد می باشد. برگ های انتهایی شاخه به دلیل نورس بودن و مقاومت کمتر به سرما، خسارت بیشتری داشته اند. در این حالت درخت به کلی خسارت ندیده است و احتمال جوانه زنی از تنه و یا سرشاخه ها وجود دارد.

۳- **بدون خسارت:** بافت چوبی گیاه سالم و سبز است، تقریباً تمامی برگ های درخت سبز مانده و علامت خسارت سرمازدگی بر روی درخت و درختچه دیده نمی شود و یا خسارت در حد بسیار پایین می باشد.

هرس درختان آکاسیا و اکالیپتوس که دچار سرمازدگی شده اند:

خصوصیات درختان اکالیپتوس و آکاسیا از جمله رشد سریع، حجم سبزی‌نگی بالا و توقع غذایی و آبی کم نسبت به سایر گونه های درختی و از طرفی نقطه ضعف این گونه ها یعنی عدم مقاومت به سرمای شدید و همچنین برخی موانع و شرایط ویژه محیط شهری مثل وجود شبکه برق شهری در شوارع باعث شده تا کاشت و رشد این گیاه با مشکلات خاصی مواجه باشد. بنابراین به ناچار لازم است هرس و پیرایش صحیح و اصولی این درختان حساس به سرما را بعد از ایجاد خسارت سرمازدگی در زمستان، انجام دهیم.

با توجه به شناخت این سه سطح ظاهری خسارت در درختان اکالیپتوس و آکاسیا که در اثر سرمازدگی ایجاد شده است، می توان انجام هرس را به دو فرم انجام داد.

الف- فرم سرزنی - توپی

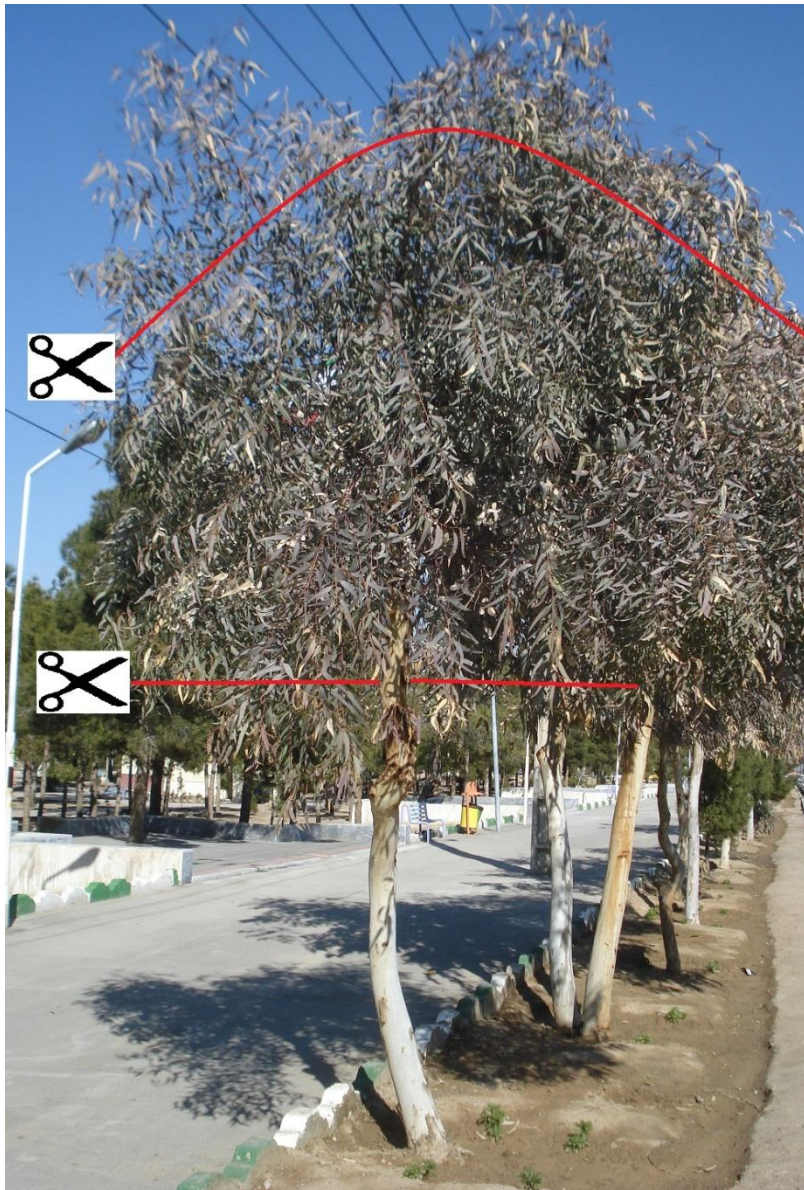
درختانی که دچار خسارت شدید و متوسط شده اند با این فرم هرس می شوند. در این نوع هرس ۳ - ۴ شاخه اصلی متصل به تنه تا ارتفاع حدود ۱,۵ متر نگه داشته می شوند و الباقی شاخه و برگ از درخت جدا می شود. در این فرم کمترین میزان برگ خشک بر روی درخت باقی می ماند و مقداری شاخ و برگ به جهت زیبایی و کمی سایه اندازی بر روی درخت باقی خواهد ماند. با اینکار حجم انبوهی از برگهای خشک که به تدریج در اثر باد ریزش می کند از گیاه حذف می شود و همچنین زیبایی و آراستگی نسبی هم برای درخت باقی می ماند.

**هرس درخت اکالیپتوس تحت تاثیر خسارت شدید سرما
حذف حداکثری شاخ و برگ و حفظ سه شاخه اصلی و هرس فرم**

ب- فرم کاهش تاج:

درختانی که در اثر سرمای شدید کمترین میزان خسارت را دچار شده و یا اصلا خسارت نداشته اند به این روش هرس می شوند. این هرس می تواند برای دستیابی به اهداف زیبایی و شباهت بیشتر با فرم نخست که باعث یکنواختی و یکسان بودن شکل نهایی درختان در شوارع و بوستان ها می شود، کمک بیشتری نماید. در این روش حداکثر در هر بار هرس یک سوم از تاج گیاه را می توان حذف کرد و هرس فقط به منظور کنترل ارتفاع و رشد حجمی تاج درخت، فرم دهی تاج و یا رفع خطر احتمالی در اثر سقوط شاخه ها و یا برخورد با شبکه برق انجام می شود. در فضای سبز شهری و مخصوصا در شوارع این هرس می تواند بهترین نوع هرس برای درخت اکالیپتوس و آکاسیا باشد.

هرس درختچه‌های خرزهره و شیشه شور که دچار سرمازدگی شده اند:

الف- کف بر کردن

درختچه‌هایی که دچار خسارت شدید (خسارت نوع اول) شده اند و شاخه‌ها کاملاً خشک بوده و حالت شکننده دارند، از ارتفاع ۱۰ تا ۲۰ سانتی متر بریده می‌شود. درختچه‌هایی که دارای بن قوی تر و تعداد شاخه بیشتر و یا خاک مناسب تری هستند، با سرعت بیشتری جوانه زنی و شاخه زایی خواهند داشت.

ب- فرم سرزنی - شکل دهی

درختچه‌هایی که دچار خسارت شدید نشده‌اند (شاخه‌ها سالم است و فقط برگ‌ها آسیب دیده است و امکان جوانه زنی از تنه وجود دارد)، در این درختچه‌ها ابتدا سرزنی شاخه‌ها با حذف شاخ و برگ انتهایی که کاملاً خشک بوده و حالت عصایی گرفته‌اند، انجام می‌گردد. سپس با توجه به متحدالشکل کردن فرم درختچه در یک عرصه نواری، می‌توان انواع حالت‌های مکعبی، جامی، گلدانی و ... را ایجاد کرد.

عصایی شدن نوک برگ های خرزهره در اثر سرمای شدید

هرس شکل - فرم سرزنی